

פולינומים

כללי הגזירה

1. בסעיף הקודם למדנו כיצד למצוא נגזרת של הפונקציה $y=x^2$. למדנו כי:
 $(x^2)'=2x$
 תהליך מציאת הנגזרת היה מסורבל וארוך, ולכן מוצעת כאן דרך מקוצרת למציאת הנגזרת של פונקציות מהצורה $f(x)=x^n$ באמצעות הנוסחה הבאה:

$$(x^n)' = nx^{n-1}$$

דוגמאות

א) $(x^7)'=7x^{7-1}=7x^6$

ב) $(x^{10})'=10x^{10-1}=10x^9$

ג) $(x)'=x^{1-1}=x^0=1$

2. בסעיף הקודם, בחלק התיאורטי וגם בתרגילים, למדנו לגזור פונקציות נוספות, וקיבלנו את התוצאות הבאות:

$$(5x^2)'=10x$$

$$(4x^2)'=8x$$

$$(-3x^2)'=-6x$$

נציע דרך מקוצרת לגזירת הפונקציות הללו באמצעות הנוסחה הבאה:
 $(c \cdot x^n)' = c \cdot n \cdot x^{n-1}$, כאשר c מספר קבוע.
 במילים אחרות: כאשר נתונה פונקציה מהצורה $c \cdot f(x)$, בזמן הגזירה נשאר הקבוע c ללא שינוי, וכופלים אותו בנגזרת של $f(x)$.

$$[c \cdot f(x)]' = c \cdot f'(x)$$

c מספר קבוע

דוגמאות

ד) $(3x^7)'=3 \cdot 7x^6=21x^6$

ה) $(-5x^9)'=-5 \cdot 9x^8=-45x^8$

ו) $\left(\frac{2}{3}x^5\right)'=\frac{2}{3} \cdot 5x^4=\frac{10}{3}x^4$

ז) $(7x)'=7 \cdot 1=7$

שימו לב לדוגמאות הבאות:

ח) $\left(\frac{x^7}{5}\right)'=\left(\frac{1}{5} \cdot x^7\right)'=\frac{1}{5} \cdot 7x^6=\frac{7x^6}{5}$

ט) $\left(\frac{2x^{10}}{7}\right)'=\left(\frac{2}{7} \cdot x^{10}\right)'=\frac{2}{7} \cdot 10x^9=\frac{20x^9}{7}$

שימו לב! כאשר נתונה פונקציה, הכתובה בצורת שבר ולו מכנה שהוא מספר קבוע,

בזמן הגזירה נשאר המכנה ללא שינוי, וגוזרים את המונה בלבד.

$$\text{י) } \left(\frac{x^6}{11}\right)' = \frac{6x^5}{11}$$

$$\text{יא) } \left(\frac{3x^4}{17}\right)' = \frac{3 \cdot 4x^3}{17} = \frac{12x^3}{17}$$

$$3. \quad \boxed{c \text{ מספר קבוע}, (c)'=0}$$

$$\text{יב) } (5)' = (5 \cdot x^0)' = 5 \cdot 0x^{0-1} = 0$$

4. נגזור כעת את הפונקציה $f(x) = x^2 + 7x$, שהיא למעשה חיבור של שתי פונקציות

נפרדות: $7x - 1 x^2$.

למדנו שלצורך מציאת הנגזרת יש לחשב:

$$\text{כאשר } \Delta x \rightarrow 0 \quad f'(x) = \frac{f(x+\Delta x) - f(x)}{\Delta x}$$

$$f(x+\Delta x) = (x+\Delta x)^2 + 7(x+\Delta x) = x^2 + 2x\Delta x + (\Delta x)^2 + 7x + 7\Delta x$$

$$f(x) = x^2 + 7x$$

נחשב את הביטוי:

$$\begin{aligned} \frac{f(x+\Delta x) - f(x)}{\Delta x} &= \frac{x^2 + 2x\Delta x + (\Delta x)^2 + 7x + 7\Delta x - x^2 - 7x}{\Delta x} = \\ &= \frac{2x\Delta x + (\Delta x)^2 + 7\Delta x}{\Delta x} = \frac{\Delta x(2x + \Delta x + 7)}{\Delta x} = 2x + \Delta x + 7 \end{aligned}$$

כאשר $\Delta x \rightarrow 0$ ערך הביטוי שהתקבל שואף לערך $2x + 7$.

לכן ניתן לקבוע כי: $f'(x) = 2x + 7$

כלומר: $(x^2 + 7x)' = 2x + 7$

מכאן ניתן לקבוע כי:

הנגזרת של סכום שתי פונקציות שווה לסכום הנגזרות של הפונקציות.

$$[f(x)+g(x)]' = f'(x)+g'(x)$$

באופן דומה מתקיים:

הנגזרת של הפרש שתי פונקציות שווה להפרש הנגזרות של הפונקציות.

$$[f(x)-g(x)]' = f'(x)-g'(x)$$

נרשום נוסחאות אלה בקיצור:

$$[f(x)\pm g(x)]' = f'(x)\pm g'(x)$$

נתרגל את כללי הגזירה של פונקציות הפולינום.

פונקציית פולינום – פונקציה מהצורה $f(x)=a+b\cdot x^1+c\cdot x^2+d\cdot x^3+\dots$ כאשר $a, b, c, d, \dots$ הם מספרים קבועים.

דוגמאות: $y=-2x^5+6x^3-10x$, $f(x)=3x^4+5x^2+4$.

יג) $(x^4+x^6)'=4x^3+6x^5$

יד) $\left(2x^3+\frac{x^2}{5}+\frac{2x}{3}+5\right)'=6x^2+\frac{2x}{5}+\frac{2}{3}$

טו) $\left(\frac{3x^3-2x^2+5x^3-1}{7}\right)'=\frac{9x^2-4x+15x^2}{7}$

טז) $y=2x(x^2-3x+1)=2x^3-6x^2+2x$

$$y'=6x^2-12x+2$$

יז) $y=(2x+1)^2=4x^2+4x+1$

$$y'=8x+4$$

סיכום:

1) $(x^n)'=nx^{n-1}$

2) $(x)'=1$

3) $[c\cdot f(x)]'=c\cdot f'(x)$

4) $(c\cdot x)'=c$

5) $\left(\frac{x^n}{c}\right)'=\frac{nx^{n-1}}{c}$

6) $(c)'=0$

7) $[f(x)\pm g(x)]'=f'(x)\pm g'(x)$

מספר קבוע

תרגילים

1. גזרו את הפונקציות הבאות:

$y=x^{10}$	ד.	$y=x^2$	ג.	$y=x^4$	ב.	$y=x^3$	א.
$y=x^5$	ח.	$y=x$	ז.	$y=x^{12}$	ו.	$y=x^7$	ה.
$y=4x^5$	יב.	$y=7x^6$	יא.	$y=5x^4$	י.	$y=2x^3$	ט.
$y=-5x^8$	טז.	$y=-3x^6$	טו.	$y=1.5x^4$	יד.	$y=2.5x^2$	יג.
$y=-3x$	כ.	$y=-1.5x$	יט.	$y=5x$	יח.	$y=2x$	יז.

תשובות: א) $3x^2$ ב) $4x^3$ ג) $2x$ ד) $10x^9$ ה) $7x^6$ ו) $12x^{11}$ ז) 1 ח) $5x^4$ ט) $6x^2$ י) $20x^3$ יא) $42x^5$ יב) $20x^4$ יג) $5x$ יד) $5x$ יו) $6x^3$ יז) $-40x^7$ יח) 5 יט) -1.5 כ) -3

2. גזרו את הפונקציות הבאות:

$y=\frac{2}{7}x^5$	ד.	$y=-\frac{3}{4}x^4$	ג.	$y=\frac{2}{3}x^4$	ב.	$y=\frac{1}{2}x$	א.
$y=\frac{x^4}{4}$	ח.	$y=\frac{x^3}{2}$	ז.	$y=\frac{x^2}{2}$	ו.	$y=\frac{x}{5}$	ה.
$y=-\frac{3x^7}{5}$	יב.	$y=\frac{4x^3}{3}$	יא.	$y=\frac{2x^4}{3}$	י.	$y=\frac{2x}{3}$	ט.

תשובות: א) $\frac{1}{2}$ ב) $\frac{8}{3}x^3$ ג) $-3x^3$ ד) $\frac{10}{7}x^4$ ה) $\frac{1}{5}$ ו) x ז) $\frac{3x^2}{2}$ ח) x^3 ט) $\frac{2}{3}$ י) $\frac{8x^3}{3}$ יא) $4x^2$ יב) $-\frac{21x^6}{5}$

3. גזרו את הפונקציות הבאות:

$y=-4$	ד.	$y=-3$	ג.	$y=2$	ב.	$y=7$	א.
$y=-\frac{4}{5}$	ח.	$y=\frac{2}{3}$	ז.	$y=-2.5$	ו.	$y=4.5$	ה.

תשובות: א) 0 ב) 0 ג) 0 ד) 0 ה) 0 ו) 0 ז) 0 ח) 0

4. גזרו את הפונקציות הבאות:

$y=-3x+1$	ג.	$y=4x+7$	ב.	$y=5x+1$	א.
$y=-x^2-3x$	ו.	$y=x^2+5x$	ה.	$y=x^2+2x$	ד.
$y=-2x^2+5x-1$	ט.	$y=5x^2-3x+5$	ח.	$y=2x^2+4x+3$	ז.
$y=3x^3-2x^2+4x$	יב.	$y=x^3-6x^2+2x-2$	יא.	$y=x^3+2x^2-x+5$	י.
$y=-2.5x^4-5$	טו.	$y=-3x^4+8x$	יד.	$y=2x^5+4x^3-7x$	יג.

תשובות: (א) 5 (ב) 4 (ג) -3 (ד) $2x+2$ (ה) $2x+5$ (ו) $-2x-3$ (ז) $4x+4$
 (ח) $10x-3$ (ט) $-4x+5$ (י) $3x^2+4x-1$ (יא) $9x^2-4x+4$
 (יב) $9x^2-4x+4$ (יג) $10x^4+12x^2-7$ (יד) $-12x^3+8$ (טו) $-10x^3$

5. גזרו את הפונקציות הבאות:

א. $y = \frac{1}{2}x^2 + 4x$ ב. $y = \frac{1}{2}x^2 - 3x + 5$ ג. $y = \frac{1}{2}x^2 - 2x + 3$
 ד. $y = \frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2 - 5x$ ה. $y = \frac{1}{3}x^3 - \frac{1}{2}x^2 + 5x - 1$ ו. $y = \frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2 - 4x - 4$
 ז. $y = \frac{x^2}{2} + 5x - 1$ ח. $y = \frac{x^3}{3} + \frac{x^2}{2} - 2x + 1$ ט. $y = \frac{x^3}{3} - \frac{x^2}{2} - x - 3$
 י. $y = \frac{x^4}{4} - \frac{x^3}{3} + \frac{x^2}{2} - x + 3$ יא. $y = \frac{2x^3}{3} - \frac{x^2}{2} + x + 7$ יב. $y = \frac{3x^3}{4} + \frac{2x^2}{3} - \frac{x}{5} - 1$
 יג. $y = \frac{3x^2 + 5x}{4}$ יד. $y = \frac{2x^4 - 3x^3 + 5x}{2}$ טו. $y = \frac{-2x^5 + 3x^2 + x - 1}{3}$

תשובות: (א) $x+4$ (ב) $x-3$ (ג) $x-2$ (ד) x^2+x-5
 (ה) x^2-x+5 (ו) x^2+x-4 (ז) $x+5$ (ח) x^2+x-2
 (ט) x^2-x-1 (י) x^3-x^2+x-1 (יא) $2x^2-x+1$ (יב) $\frac{9x^2}{4} + \frac{4x}{3} - \frac{1}{5}$
 (יג) $\frac{6x+5}{4}$ (יד) $\frac{8x^3-9x^2+5}{2}$ (טו) $\frac{-10x^4+6x+1}{3}$

6. גזרו את הפונקציות הבאות:

א. $y = x(x-5)$ ב. $y = 2x^2(x+1)$ ג. $y = -3x^2(x^2-4x)$
 ד. $y = (x+2)^2$ ה. $y = (3x-2)^2$ ו. $y = (4x-1)^2$
 ז. $y = 3+(2x-1)^2$ ח. $y = (4x+2)^2 - 10$ ט. $y = 12x + (5-3x)^2$
 י. $y = -(2x-7)^2$ יא. $y = 4(1-6x)^2$ יב. $y = 2(4-3x)^2$

תשובות: (א) $2x-5$ (ב) $6x^2+4x$ (ג) $-12x^3+36x^2$
 (ד) $2x+4$ (ה) $18x-12$ (ו) $32x-8$
 (ז) $8x-4$ (ח) $32x+16$ (ט) $18x-18$
 (י) $-8x+28$ (יא) $288x-48$ (יב) $36x-48$